

Samen - leven?

Studiebijeenkomst van de Raad van Kerken Groningen - Drenthe woensdag 11 februari 2015

Inleiding

Als Raad van Kerken willen we met onze tweejaarlijkse studieconferentie een bijdrage leveren aan een belangrijk maatschappelijk debat.

Sinds de Troonrede van 2013 speelt het begrip 'participatiemaatschappij' een belangrijke rol in de discussie over de toekomst van onze verzorgingsstaat.

Met ingang van het jaar 2015 vinden er grote veranderingen plaats in de organisatie en uitvoering op het gebied van zorg, jeugd en werk.

Los van alle vragen over de uitvoering, is het van belang dat we in de samenleving met elkaar spreken over wat het begrip participatie inhoudt, wat je redelijkerwijs van burgers (mantelzorgers) mag verwachten, en welke rol de overheid en de kerk in deze ontwikkelingen heeft of zou moeten hebben.

De inleiders zijn gevraagd om daar vanuit verschillend perspectief op te reageren, maatschappelijk, politiek en meer vanuit de praktijk. Daarnaast is er ruime gelegenheid voor discussie met de forumleden.

Inleiding Wilfred Kemp, theoloog, presentator Kruispunt TV KRO

Dames en heren, om te beginnen: de term participatie samenleving is wat mij betreft het meest perfecte voorbeeld in de afgelopen tijd van verhullend taalgebruik. Zeker als hij wordt gebruikt door leden van het huidige kabinet. Zij doelen met de term eerder op ordinaire bezuinigen dan een nobel streven om meer oog voor elkaar te hebben.

Want uiteindelijk is het dat wel, een nobel streven: de participatiesamenleving als samenleving waarin we kunnen rekenen op elkaar. Een samenleving waarin we niet naar een loket hoeven, en ontelbaar veel, vaak onleesbare formulieren moeten invullen, om iemand te krijgen die één keer week de ramen voor ons lapt. Maar dat, voordat we naar dat loket gaan, iemand in onze nabije omgeving al heeft opgemerkt dat de ramen minder schoon zijn dan vroeger en spontaan aanbiedt een handje te helpen.

Want daar gaat het uiteindelijk om. De participatie samenleving..het klinkt zo vanzelfsprekend en het zou te denken moeten geven dat het niet meer zo vanzelfsprekend is. Mijn ouders leven gelukkig nog. Mijn moeder is 85, mijn vader 84. Ze zijn nog redelijk gezond. Mijn moeder heeft altijd voor haar ouders gezorgd. Zo lang ik me kan herinneren ging er geen dag voorbij of ze ging even bij hen langs. Haar moeder deed dat ook weer bij haar ouders en mijn overgrootmoeder waarschijnlijk ook bij die van haar. Het was een geruststellende wetenschap dat je kinderen voor je zouden zorgen. Wat dat betreft maakt mijn moeder deel uit van een unieke generatie. Zij heeft nog vanzelfsprekend voor haar moeder gezorgd in de wetenschap dat het niet meer vanzelfsprekend was dat haar kinderen voor haar zouden zorgen.

Gelukkig gebeurt dat wel. Ze hebben nog niet veel hulp nodig en mijn drie zussen en ik houden ze goed in de gaten. De eerlijkheid gebied te zeggen dat vooral mijn zus die op een steenworp van mijn ouders woont, de meeste zorg op zich neemt. Maar we zijn ons allemaal ervan bewust dat als de nood echt aan de man komt, we een deel van de zorg op ons moeten nemen. En...ik kan niet anders zeggen...van harte. Mijn zussen en ik zijn gezegend met warme, liefdevolle ouders. Van jongs af tot op de dag van vandaag ervaren wij wat onvoorwaardelijke liefde is. Ik zeg weleens: stel ik zou in het gevang komen en mijn ouders bellen, dan zou hun eerste vraag niet zijn: Waarom, maar Waar? En wie wil er niet zorgen voor zulke ouders.

Ik heb lang gedacht dat het hebben van liefdevolle ouders de normaalste zaak van de wereld was. Eenmaal ouder wordend, weet je beter. En dat is wel een vraag die ik heb bij de participatiesamenleving en vooral bij de toenemende verplichting tot mantelzorg. Want wat nu als je geen liefdevolle ouders hebt. Wat nu, als je jarenlang gebukt ging onder de druk van hun verwachtingspatroon. Dat hun ouderliefde wel degelijk afhankelijk was van jouw schoolprestaties, carrière of geschikte huwelijkspartner... Wat als je nog steeds gebukt gaat

onder het gebrek aan voldoende ouderliefde.....mag een samenleving dan ook van jou verwachten dat je je met ziel en zaligheid inzet voor je oude en zieke vader of moeder?

Wat mij betreft zou het normaal moeten zijn dat kinderen zich inzetten voor het welzijn van hun ouders. Desnoods hun carrière even on hold zetten, terwille van hen die hun het leven schonken. Dat is wat mij betreft de norm. Maar mijn vraag is...zouden daar uitzonderingen op mogelijk zijn. Voor die kinderen die niet het geluk hebben gehad liefdevol te zijn grootgebracht. Voor hen die de littekens van hun gehavende opvoeding nog bijna dagelijks voelen. Mag je van hen verwachten dat zij dat alles opzij zetten en zich inzetten voor het welzijn van hun ouders, die hen dat welzijn altijd hebben ontzegd.

Het is een vraag op meer microniveau, laten we wat meer uitzoemen. Kijken naar de wat grotere schaal. Welke bijdrage zouden kerken kunnen leveren aan die participatiemaatschappij. In de folder voor deze avond wordt collega Leo Fijen geciteerd: "De samenleving verlangt naar de gemeenschapszin waar de kerk het copyright op heeft" Hij heeft gelijk, hoewel ik niet denk dat de kerk als enige copyright heeft op gemeenschapszin. Maar het hoort wel tot de corebusiness van de Kerk. Althans zou dat moeten zijn: bouwen aan een gemeenschap in Christus, dat wil zeggen een gemeenschap waar vrede en gerechtigheid heerst. Een gemeenschap waar ieder tot zijn recht kan komen: man en vrouw, rijk en arm, sterk en zwak.

Als het om gemeenschap gaat, bevindt de huidige westerse samenleving zich in een merkwaardige spagaat. Aan de ene kant willen we volstrekt vrij zijn, onafhankelijk, zich van niets of iemand iets hoeven aan te trekken.....als je naar zenders als BNN kijkt of luistert naar de DJ's van radio 538 is die staat van zijn het hoogst haalbare ideaal. Maar tegelijkertijd willen we ten diepste ergens bij horen. Verlangen we er intens naar deel uit te maken van een gemeenschap waar we ons geborgen weten, ons gekend voelen. En die twee gaan onmogelijk samen. Je kan niet deel uitmaken van een liefdevolle gemeenschap en je tegelijkertijd van niets en niemand iets aantrekken. Dat kan niet. Het is het één of het ander.

Hier ligt wat mij betreft een taak voor de kerken. Kerken zouden kunnen werken aan bewustwording op dit terrein. Om te beginnen onder haar eigen leden. Christenen zijn immers verlost mensen, wij zijn tot vrijheid geroepen. Maar die vrijheid in Christus is geen vrijheid VAN iets, geen vrijheid VAN verplichtingen, vrijheid van rekening houden met elkaar en lekker doen waar je zin in hebt. Nee, het is vrijheid TOT iets. Het is vrij zijn van preoccupatie op het eigenbelang, opdat je je in kan zetten voor een ander. Want alleen die ander kan je uiteindelijk het geluk brengen, waarnaar je zo naarstig op zoek bent. Uiteindelijk zal de zorg en inzet voor de ander, zin geven aan je leven. Dat is misschien wel de belangrijkste boodschap van de kerk als het gaat om de participatiesamenleving. Geluk, zingeving komt altijd via een omweg. Ligt nooit direct binnen ons handbereik. Sterker...als je denkt het te pakken te hebben, ontglipt het je weer. Met geluk is het net zo als met een goede gemeenschap. Ze is bijproduct van iets anders. Je bent samen aan hooi aan het verbouwen....en daardoor ontstaat gemeenschap...je bent samen een huis aan het bouwen...daardoor ontstaat gemeenschap....je zorgt samen voor de zwakken in je midden en daardoor ontstaat gemeenschap.

Het is ook precies de boodschap die Paus Franciscus uitdraagt. We moeten er op uit, zegt hij steeds. De Kerk doet wat hem betreft veel te veel aan navelstaanderij. We zijn vooral

bezig met hoe wij zelf in tijden van secularisatie het hoofd boven water houden. Of meer concreet in ons land: hoe houden we al die kerken open. De kranten staan deze dagen vol met allerlei geruzie over parochiefusies, toekomstige kerksluitingen, dominees die al of niet mogen deelnemen aan een gebedsdienst in het kader van de week van de Eenheid, behoud van orthodoxie binnen de eigen club...allemaal pre-occupatie op het behoud van de eigen gemeenschap, die onder onze ogen afbrokkelt. Terwijl maar weinigen zich lijken af te vragen waarom die gemeenschap afbrokkelt. Misschien wel omdat ze haar corebusiness verwaarloost. Dat is namelijk God dienen, en hoe doe je dat: door je naaste te dienen.

Kortom: Kerken zouden minder naar binnen gekeerd moeten zijn. Minder bekommerd moeten zijn op hun eigen voortbestaan. Ze zouden er meer op moeten vertrouwen dat als zij zich ten volle inzetten om het Koninkrijk van God concreet gestalte te geven, dat die gemeenschap waar ze zo van dromen hun gegeven zal worden.

Tot slot nog dit: deze dagen verschijnt het boek Lof der Onvolmaaktheid van de adjunct hoofdredacteur van Trouw Gerbert van Loenen. Eerder al, om precies te zijn in 2012, verscheen van de Amerikaanse filosoof Michael Sandel het boek Pleidooi tegen volmaaktheid. Het tij lijkt te keren. God zij dank. Jarenlang moesten we vooral perfect zijn. En als het dat niet was, deden we net alsof. Geluk, de zin van het leven lagen verborgen in het streven naar perfectie. In het ontkennen van je eigen beperktheid en de illusie dat daar waar een wil was, ook een weg moest zijn. Visualiseer je toekomst en hij zal zich voor je ontrollen...en meer van dat soort onzin.

Dit soort new-age achtig maakbaarheidsdenken heeft me altijd tegen gestaan. Het druist wat mij betreft in tegen alles wat ik geloof. Kern van het christendom is wat mij betreft dat God zich vooral laat vinden in het kwetsbare, het onvolmaakte, het verduisterde leven. Wie God wil ontmoeten kan dus niet onbewogen blijven bij het zien van mensen in nood. Wie God wil ontmoeten kan niet anders dan gehoor geven aan de roep om hulp van zijn naaste. Je actief inzetten voor de gemeenschap waarvan je deel uitmaakt behoort tot de kern van ons christen zijn.

Als het aan dit kabinet ligt wordt de rol van religie in het algemeen en die van de kerken in het bijzonder steeds kleiner. Maar als ze echt werk wil maken van die participatiesamenleving, dan kan ze zich geen betere partner wensen dan diezelfde kerken.

Inleiding Ineke Ludikuize, mantelzorgster en theoloog, voormalig directeur vrouwenorganisatie Passage

'Een warme jas - voor mantelzorgers'

Dat is de titel van het boek dat ik schreef nadat ik in juli 2013 ben gestopt met mijn betaalde werk. Voor dat boek heb ik mantelzorgers van alle leeftijden en in veel verschillende situaties geïnterviewd.

Vervolgens heb ik mij afgevraagd: waar hebben ze het allemaal over, wat bindt deze groep? Over de thema's die alle mantelzorgers aandragen heb ik geschreven.

Er zijn heel veel mantelzorgers in Nederland, wel 2.6 miljoen. Dat zijn mensen die meer dan 8 uur per week en meer dan drie maanden achter elkaar zorgen voor iemand. Niet zomaar iemand, maar een mens waar ze een familie- of vriendschapsrelatie mee hebben.

Mantelzorg is geen vrijwilligerswerk. Het overkomt je. Op een dag krijg je een gehandicapt kind, wordt een ouder ziek, krijgt je partner kanker of gebeurt er iets anders met iemand die je lief is en hup, je bent mantelzorgster.

Je kunt ook wel als vrijwilliger in de zorg werken, maar dat is iets anders dan mantelzorgen.

Mantelzorg veronderstelt een relatie.

In den beginne was de relatie. Daarom doe je dat dus, dat mantelzorgen. Niet omdat je zo nodig moet participeren van de overheid, maar omdat je van je moeder, vader, kind, oma, partner, vriend houdt.

Mantelzorgen begint bij de relatie, bij liefde, maar dat is niet genoeg om het vol te houden. Wil je kunnen blijven zorgen dan heb je een grote portie doorzettingsvermogen nodig. Of noem het plichtsgevoel. Iemand die voor haar dementerende man zorgt, zei tegen mij: 'Ik houd niet van de man die hij geworden is, maar ik zie het als mijn plicht om voor hem te zorgen. Omdat ik van de man hield die hij vroeger was. Ik vind het woord 'plicht' niet negatief. Het is heel hard werken dat mantelzorgen en als je dan niet zoiets hebt als plichtsgevoel dan houd je het niet vol.

Maar ook met liefde en doorzettingsvermogen kom je er niet. De draaglast van mantelzorgers is vaak veel groter dan hun draagkracht. Er zijn handen nodig van anderen om mantelzorgers te ontlasten.

Er zijn ook mensen die afzien van mantelzorgen. Vaak niet, omdat ze niet van de zorgvrager houden, maar wel omdat mantelzorgen niet gratis is. Als je ver moet reizen naar bijvoorbeeld je ouders, moet je dat wel kunnen betalen. Dat kan niet iedereen. Er zijn ook werkgevers die niet willen meewerken om het mantelzorgen (beter) mogelijk te maken. Denk alleen maar aan een veelgevraagde mantelzorgklus: het meegaan naar dokters en specialisten. Dat moet nog steeds allemaal overdag gebeuren onder werktijd, dus. Er zijn ook mensen die

bang zijn voor de confrontatie met ziekte en dood. Heel bekend is dat familie van Alzheimerpatiënten nogal eens afzien van mantelzorg, omdat ze het te moeilijk vinden.

Tamelijk nieuw is de vraag of je ook gaat mantelzorgen voor stiefouders, halfbroers of halfzussen. Het antwoord is eigenlijk simpel. Als er een goede relatie is dan doe je dat voor elkaar. Ouders die niet goed voor hun kinderen hebben gezorgd, kunnen later ook minder makkelijk succesvol een beroep doen op hun kinderen. Waar relaties goed zijn, waar een warme jas is, is mantelzorg mogelijk. Stiefouder, biologische ouder - dat maakt niet uit.

Het vraagteken in de titel van deze avond zegt veel. Uw Raad van Kerken vindt het blijkbaar niet meer vanzelfsprekend, dat samenleven. Als het gaat om voor elkaar zorgen in familie- of vriendenkring dan is dat wel degelijk vanzelfsprekend voor de meeste mensen. Dat wil zeggen: men wil wel hulp verlenen. Er zijn steeds meer ouderen die hulp aannemen van hun kinderen weigeren. 'Dat ga ik mijn kinderen niet aan doen, zeggen ze. Als je weinig ervaring hebt met afhankelijk zijn, als je altijd zogenaamd autonoom was, ja dan is hulp aanvaarden nog niet zo vanzelfsprekend. 'Wij betalen liever iemand om ons te helpen als dat echt moet', zei een ouder echtpaar dat alle hulp van hun kinderen weigert tegen mij. Die kinderen willen wel!

Is er straks wel iemand om voor jou te mantelzorgen? Dat is een vraag die niet veel mensen zichzelf stellen. Maar voor onze samenleving is het goed als mensen hun hele leven blijven leren om te investeren in een warme jas; in liefde en vriendschap, warmte en zorg. Dat krijg je terug als je zelf zorg nodig hebt. Mensen die niet in een kring van mensen als in een warme jas leven, krijgen het moeilijk. Een warme jas zijn voor anderen komt je niet aanwaaien. Dat leer je in een familie, in een gemeenschap. En daar leer je ook dat het niet erg is om afhankelijk te zijn. Dat hulp vragen mag. Dat je niet vraagverlegen hoeft te zijn. 'Er is niemand.' Het is het treurigste antwoord dat ik hoorde van iemand op de vraag: Wie helpt jou? Zij zorgt voor een psychisch zieke moeder en een veel jonger broertje en doet ondertussen een academische studie. Ze is ook lid van een kerk. 'En de mensen van jouw kerk dan?', vroeg ik. 'Die durf ik niet te vragen.'

Onafhankelijk zijn, alleen op je eiland leven, het is allemaal vast zolang het leven goed voor je is. We zijn er niet op voorbereid dat ongelukken gebeuren, ziekte en dood onderdeel zijn van het leven, dat je anderen nodig hebt.

De participatiesamenleving schudt mensen wakker. Hoe zit dat met jou als je hulp nodig hebt. Durf je te vragen, durf je afhankelijk te zijn van familie of vrienden? Voor kerken is het interessant. Naastenliefde is immers hun kerntaak. In kerken kun je met elkaar leren hoe je het leven samen doet, hoe je vraagt en geeft aan elkaar. Het is een christelijke oefening waar we mee de hort op kunnen. Om mensen te leren dat investeren in elkaar gewoon kan.

Inleiding van dhr. Henk Jumelet, theoloog, oud-wethouder Emmen, lijsttrekker CDA Drenthe

‘ Samen veranderen, samen vernieuwen!’

Ik begin met een citaat uit het boekje van Will Tinnemans, met de titel De kwetsbaren.

“In mijn geboortedorp woonden in elke straat wel een paar jongens en meisjes van wie iedereen wist dat ze anders waren. Mijn straat had Jantje, ongeveer net zo oud als ik. In de ochtend werd hij opgehaald met een busje. Geen idee waar hij naartoe werd gebracht. Als ik 's middags uit school kwam, stond hij voor zijn ouderlijk huis op de stoep. Zijn bovenlichaam bewoog ritmisch heen en weer. Jantje had altijd de duim van zijn rechterhand in de mond, knuist strak voor zijn lippen. Zodra ik hem begroette met hoi, nam het tempo van zijn voor –en achterwaartse bewegingen iets toe. Dat was zijn manier van groeten. Hij heeft op het trottoir voor zijn ouderlijk huis gestaan tot ik op 18-jarige leeftijd het dorp verliet, en waarschijnlijk nog lang daarna.

En dan hadden we Toon, een stuk ouder dan ik. Beer van een vent, mongoloïde trekken, opvallend grote, gele tanden, haar geknipt volgens het bloempotmodel. Ook Toon werd 's ochtends van huis opgehaald. Zijn reis ging naar 'de Helso', de sociale werkplaats in Helmond. Het verhaal gaat dat Toon daar met zijn kolenschoppen van handen wasknijpers in elkaar zette. Hij is thuis blijven wonen tot zijn ouders overleden, maar toen ging het al lang niet goed meer met hem. Aanvankelijk opgenomen in de gemeenschap, maar aan de drank geraakt en jong overleden.”

Van mensen als Jantje en Toon waren er in de jaren zestig in elk dorp of wijk tientallen. Ze bleven thuis wonen tot de ouders naar een bejaardenhuis gingen of overleden. Wie niet in de sociale werkplaats terecht kon, vond bij een lokaal bedrijf wel een baantje als krullenraper, plantsoenarbeider, sjouwer of boerenknecht. Maar vaak niet zo zichtbaar.

Door de jaren heen werden mensen met een beperking steeds nauwkeuriger gediagnosticeerd. Sinds de jaren zestig konden ze met een indicatie van de Wet sociale werkvoorziening (WSW) terecht in een van de 90 sociale werkplaatsen die Nederland rijk is en die jaarlijks bekostigd worden met per geïndiceerde 27000 euro. Wie te goed is voor een wsw indicatie moet werk vinden bij een reguliere werkgever of maakt gebruik van de bijstand. Wie met een beperking geboren is of voor zijn achttiende of tijdens zijn opleiding gehandicapt raakt, krijgt een uitkering krachtens de wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten (Wajong). Wie niet goed genoeg is voor een wsw indicatie kan terecht in de dagbesteding.

De naoorlogse verzorgingsstaat is een verfiind model geworden. Eigenlijk hebben we voor iedere tekortkoming een regeling ontworpen. Prachtig. Maar al sinds de jaren tachtig van de vorige eeuw zoekt de overheid naar mogelijkheden om de dure verzorgingsstaat te versoberen. Waarom? In 1957 waren er op iedere 65-plusser nog zes werkenden. Nu zijn dat er krap vier en in 2040 zullen dat er bij ongewijzigd beleid nog maar twee zijn.

De gelijktijdige vergrijzing en ontgroening van de bevolking leiden onontkoombaar tot de conclusie dat we ons geen grote aantallen uitkeringsgerechtigden meer kunnen veroorloven.

Zie hier de belangrijkste motivatie voor de grote veranderingen die er nu in onze samenleving plaatsvinden en zeker in de sociale zekerheid. De oude verzorgingsstaat is niet meer houdbaar en het is nu tijd voor de participatie samenleving/maatschappij. Mensen moeten weer meer zelf doen, zijn regisseur over hun eigen leven. Wie kan werken, moet werken! Begrippen als eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid zijn gemeengoed geworden voor politici van links en rechts.

Vanaf 1 januari jl is dan ook de participatiewet ingevoerd. In deze wet vervallen de verschillende regelingen en het doel is niet om mensen een garantie te geven op werk, maar om te randvoorwaarden te creëren voor betere kansen op werk. Het betekent wel dat de WSW op slot gaat en gericht drang en dwang komt om uitkeringsgerechtigden aan werk te helpen. De sociale zekerheid was voor velen een hangmat en moet een trampoline worden.

We kunnen de bijzondere tijd waarin we nu leven hiermee afdoen en elkaar succes wensen. Maar het is niet alleen de tijd die verandert, maar wij veranderen vooral zelf ook.

De wereld van zeg maar tien jaar geleden verschilt enorm van de huidige. Onze samenwerkingsverbanden veranderen, er is Facebook, LinkedIn, YouTube, etc. etc. Mensen vinden elkaar makkelijker, de informatiestroom is onophoudelijk. Op onze mobieltjes volgen we de wereld en alles wat actueel is. We reizen de wereld over en nemen kennis van andere culturen. Dat geeft de samenleving definitief een ander gezicht, een andere identiteit en dynamiek. Maar ook andere ontwikkelingen zijn manifest, een wereldwijde financiële en economische crisis, daardoor beperkte financiële middelen, (nog) meer decentralisatie van rijkstaken naar de gemeente(n) en we worden gemiddeld allemaal ouder met alle voordelen van dien maar ook met nieuwe vraagstukken. Al deze ontwikkelingen stellen burgers en de overheid voor boeiende en uitdagende vraagstukken.

Het is tijd voor een nieuwe balans. Niet alleen financiën nopen tot een andere aanpak en nieuwe verhoudingen. Wij veranderen door nieuwe omstandigheden, besef en mogelijkheden. Een paar zaken op een rij:

Zelforganiserend vermogen wordt groter

Jong en oud organiseren zich heel gemakkelijk in allerlei netwerken en verbanden. Ze ontsluiten en delen kennis en informatie razend snel met elkaar zowel in positieve als in negatieve zin. Positief daarin is de beweging dat (vooralsnog tamelijk voorzichtig) inwoners, bedrijven en hun organisaties er elkaar opnieuw vinden. Ze organiseren zichzelf in hun eigen wijk en buurt, nemen maatschappelijke initiatieven en voelen zich verantwoordelijk voor wat er in hun leefomgeving gebeurt. Het laat zien dat het zelforganiserend vermogen van hen die gelijke belangen hebben heel groot is.

Gemiddeld worden we ouder

Ouder worden bijvoorbeeld grijpt in in de behoefte aan zorg, maar ook op de kosten ervan. Door goede gezondheidszorg en goede voorzieningen stijgt de levensverwachting. Gemiddeld worden we allemaal ouder. De oudere van nu is kapitaal krachtiger dan ooit.

'Wederkerigheid' steeds belangrijker

Als ontwikkeling neemt wederkerigheid een steeds belangrijkere plaats in. Met wederkerigheid bedoelen we de balans in verantwoordelijkheden tussen samenleving en de overheid. Maar ook: voor wat hoort wat! We zijn liever onafhankelijk dan afhankelijk te zijn van de overheid. De steeds verdergaande individualisering van de laatste jaren, maakt dat mensen andere keuzes willen maken. Dat laat onverlet dat de gemeente een zorgplicht heeft.

Het gaat wat mij betreft steeds meer over de kunst van het participeren, van het meedoen. Ik bedoel hiermee dat vragen en situaties steeds op hun merites moeten worden beoordeeld. Iedereen dezelfde oplossing voor een verschillend probleem, is overbodig en niet meer van deze tijd en zeker niet uit te leggen. Er moet ruimte zijn voor maatwerk en maatwerkoplossingen waardoor mensen tot hun recht komen.

Hoe zou het gaan met de Jantjes en de Toons in onze tijd? We hadden en hebben door alle voorzieningen en regelingen, door de uitgebreide verzorgingsstaat, honderdduidenden mensen met een beperking de laatste jaren zo'n beetje uit het reguliere leven weggeorganiseerd. Een groot deel van de Nederlandse bevolking heeft zelden of geen contact met mensen met een psychische, verstandelijke of ernstig sociale beperking.

Het kan winst zijn de komende jaren meer aandacht te hebben voor een zichtbare plaats in onze samenleving voor mensen met een beperking. Jantje en Toon aan het werk bij een reguliere werkgever. Deel uitmakend van het dorp, de vereniging en de kerkgemeenschap. Participatie staat dan voor meedoen. Deze inclusieve samenleving is misschien wel de grootste uitdaging!

Impressies van het debat na de pauze:

Mgr. Gerard de Korte, bisschop van Groningen en Leeuwarden, is gevraagd voor een eerste reactie, om daarmee het debat te openen.

Hij wijst erop dat het idee van een rechtvaardige samenleving en van solidariteit kernnoties zijn van het christelijk sociale denken. Het begrip 'participatiesamenleving' kun je vanuit die achtergrond

vooral positief benaderen.

De aarzeling is als het begrip gebruikt wordt om bezuinigingen te dekken. Als het functionele denken dat onze huidige maatschappij kenmerkt, zich bijvoorbeeld binnendringt in de zorg, zodat er sprake is van 'productie' die moet worden gemaakt.

We moeten het gesprek daarom een graadje dieper voeren. Over achterliggende concepten.

De bijdrage van de kerken zou kunnen zijn om 'ziel' in het debat te brengen, om te benadrukken dat voor een goede samenleving er een bezielde verband nodig is.

In dat opzicht blijft de parabel van de barmhartige Samaritaan aansprekend. Echte betrokkenheid gaat verder dan berekening, heeft er mee te maken dat je je 'tot in je ingewanden' laat raken.

Discussie met de zaal, onder leiding van de voorzitter van de Provinciale Raad, ds. Bert Altena.

Enkele impressies:

- Bezuiniging - individualiserend ook voor christen onverantwoord.
- Lastig hulpvragen, onderlinge verbondenheid afgenomen.
- Naoberschap bestaat niet meer of is afgenomen.
- Kerken opdracht in de samenleving- draagkracht minder- grijs grijs helpen.
- Samenwerking overheid Raden van Kerken, intentieverklaring.
- Samenleving en overheid, schild van de zwakken, minimum moet blijven, daar niet onder zakken. Kerken moeten luis in de pels zijn.
- Overheid wijzen op taak die ze moeten blijven behouden.
- Omslag Mantelzorg, participatie, begint bij je zelf- glimlach door het leven Wederkerigheid – geven en ontvangen.
- Welk netwerk hebben mensen? Kerk open naar samenleving.
- Als er geen netwerk is? Wie ziet jou, wie moet je vragen. Praatje maken is al belangrijk. Kleine daden van barmhartigheid.
- De overheid ontdekt de kerken, is dat geen valkuil? Kerken bondgenoot plaatselijke overheid. Overheid verantwoordelijk, schild voor de zwakken.
- Zelf eigen verantwoordelijkheid? Maar hoe zit dat met de zwakkere in de samenleving? Bv. als sociale werkplaats wordt gesloten - mensen die verloren zijn in bedrijfsleven. Ouderen die geen netwerk hebben?
- Participatie prachtig, maar overvragen wij de mensen?
- Maatwerk leveren, niet alles voor iedereen hetzelfde.
- Iedereen meedoen, hoe leg je dat uit aan ouderen?
- Vaak hoor je het begrip 'kantelen'. Wat is positief aan kantelen?
- Kantelen, betekent dat je dezelfde werkelijkheid op een andere manier bekijkt. Het is verschil tussen benadrukken wat iemand niet meer kan, naar kijken naar wat je wel kunt.
- Wat is de plaats van de jongeren in dit verhaal? Suggestie: beroep doen op talenten jeugd – jongeren inschakelen bij diaconie.
- Arme kant van Nederland. Hoe voorkomen we dat we weer de hand moeten ophouden? Van gunst naar recht. Recht moet blijven.
- Contactpersonen kerk – stille armoede ontdekken. Laagdrempelig.
- Samen doen gemeenschap.
- Kerken oppassen dat ze niet overvragen. Kerk meer bieden dan vrijwilligerswerk. Bezielde vorm, wat bieden we extra?
- Als het gaat om vrijwilligerswerk. Halen en brengen. Waar ben je goed in moet voorrang krijgen. Vrijwillig is niet vrijblijvend, maar heeft ook een verplichtend aspect.
- Solidariteitsgevoel bij jongeren? Generatieprobleem. Gemeenschap moet werkelijkheid zijn.
- Waarom pessimistisch? Jongeren bij RvK betrekken. Passion buiten kerk heel goed. Eigen leefomgeving jongeren in acht nemen.
- Kanteling voor jongeren?
- Door flexwerk, geen tijd meer voor zorg. Er wordt heel veel gevraagd van mensen.
- Vroeger waren er voldoende banen/werk. Nu zijn er weinig banen, plan van lang tevoren de werkelijkheid is anders.
- Motto van het Sociaal Congres: Geven—Groeien—Genieten.

